

Nr 947

Av herr **Wallmark** och fröken **Stenberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående teknisk och medicinsk utbildning och forskning i Linköping m. m.

(Lika lydande med motion nr 1204 i Andra kammaren)

I anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 83 finns anledning aktualisera följande:

Det förslag departementschefen nu presenterar om den tekniska utbildningen och forskningen i Linköping bygger på betänkanden avgivna av en särskild organisationskommitté. Detta torde emellertid snarare kunna betraktas som en principskiss än som en allsidig och genomarbetad organisationsplan.

Mycket talar dessutom för att detta förslag borde ha behandlats i riksdagen redan under förra året. För att undervisningen vid den nya högskolan skall kunna bli meningsfullt erfordras lång och intensiv förberedelse-tid, vilket i hög grad också gäller för de lärare som skall knytas till skolan. När riksdagen först nu har att ta ställning till förslaget kan det därför synas vara berättigat att uppskjuta starten ett år till den 1 juli 1970 — inte minst med tanke på det pressande tidsschemat vad gäller tillsättandet av tjänster som professorer och laboratorer (motsv.). Departementschefen anför härom följande:

... Tidsschemat för inrättandet av de professurer som vid bifall till mina förslag i det följande — kommer att inrättas under budgetåret 1969/70 blir synnerligen pressat. Med hänsyn härtill avser jag att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om avkortad tid för speciminering och sakkunnigförfarande vid ifrågavarande professurer...

Vi ställer oss tveksamma inför denna avkortade tid för speciminering och sakkunnigförfarande, eftersom uppenbar risk föreligger för att dessa tjänster kommer att uppfattas som enklare former av professurer resp. laboraturer, vilket menligt kan inverka på innehavarnas fortsatta verksamhet.

Sedan 1965 års riksdagsbeslut angående utbyggnaden av universitet och högskolor har debatten om det framtida behovet av bl. a. tekniker intensifierats. För närvarande pågår en prognosverksamhet inom statistiska centralbyrån, som tillsammans med berörda parter skall söka kartlägga den framtida utvecklingen och det förväntade behovet av tekniker av olika slag. Det är högst beklagligt att detta prognosarbete inte påbörjades tidigare så att det var färdigställt vid utarbetandet av departe-

mentschefens förslag. Högerpartiet har under många år och senast i januari detta år (I: 529) understrukit nödvändigheten av en kraftigt utbyggd prognosverksamhet, men kraven har inte blivit helt tillfredsställda. Också i detta hänseende kan ett uppskjutande av starten med ett år synas vara befogat.

Fråga är emellertid vad som kommer att bli följden av ett sådant uppskjutande. Det kommer helt naturligt att innebära, att omkring 200 studenter inte kan påbörja sina studier i Linköping hösten 1969 och att motsvarande antal med största sannolikhet kommer att hänvisas till de fria fakulteterna, eftersom andra tekniska och medicinska utbildningsvägar är spärrade. De fria fakulteterna har redan svåra dimensioneringsproblem, och därför är det angeläget att undvika ytterligare ökning av deras problem. Inom denna sektor är en ökning av ovan nämnda prognosverksamhet också nödvändig. Det siffermaterial som i dag finns tillgängligt är emellertid tillräckligt för att visa den explosionsartade tillströmningen av studenter som redan nu gör att problemen att erhålla adekvat sysselsättning efter avslutad studiegång är betydande. En ökad satsning på prognosverksamheten är dessutom nödvändig för att den helt nyligen tilltagna utredningen på det postgymnasiala stadiet skall kunna arbeta effektivt.

Av det anförda torde framgå, att departementschefens förslag om att påbörja undervisning vid tekniska högskolan i Linköping redan den 1 juli 1969 är förknippat med både för- och nackdelar. Genom att nogsamt väga dessa mot varandra har vi funnit, att trots de mycket allvarliga invändningar man kan göra mot departementschefens förslag framstår emellertid detta som det mest realistiska i dagens läge — inte minst med hänsyn till att utbildningens inriktning vid denna högskola med största sannolikhet kommer att visa sig värdefull. Dessutom torde — med de erfarenheter vi nu har — civilingenjörernas arbetsmarknad te sig något ljusare än motsvarande för humanister, samhällsvetare och jurister. Mot bakgrund härav är vi nödsakade godta att den tekniska och medicinska utbildningen och forskningen i Linköping påbörjas den 1 juli 1969 i enlighet med 1965 års principbeslut.

Emellertid vill vi i anslutning härtill fästa uppmärksamheten på att teknologtättheten — d. v. s. antalet platser för ordinarie studerande i första årskurser dividerat med antalet inrättade professurer och laboratorer — uppgick för höstterminen 1967 vid tekniska högskolan i Stockholm, tekniska högskolan i Lund och Chalmers tekniska högskola till samma värde, nämligen 9:1. För den tekniska delen för tekniska högskolan i Linköping blir enligt departementschefens förslag relationen 23: 1, och därvid har hänsyn inte tagits till att man även skall utbilda 40 tekniska magistrar. Vi anser att den senare relationen är otillfredsställande hög, men vi utgår från att departementschefen i kommande statsverks-

proposition i görligaste mån kommer att öka antalet högre tjänster i huvudsak enligt det minimikrav organisationskommittén för högre utbildning i Linköping (KUL) framställt, d. v. s. 38 tjänster i stället för av departementschefen föreslagna 25. I annat fall kan man inte räkna med att kvalificerade forskare kommer att söka sig till högskolan i Linköping, där examensarbetet per capita blir så pass stort att tiden för verklig forskning blir kraftigt reducerad. En radikal nedskärning av antalet högre tjänster kan dessutom få en menlig och icke önskvärd inverkan på utbildningskvaliteten.

Vad sedan gäller frågan om att göra tekniska högskolan i Lund och universitetet därstädes till en organisatorisk enhet, varvid den tekniska utbildningen och forskningen skall organiseras som en fakultet vid universitetet, talar starka skäl för att detta förfarande är felaktigt.

Det är ett känt faktum att teknisk forskning och tekniskt kunnande är av stor betydelse för näringslivets produktionsökning. Samarbetet mellan industrin och de tekniska högskolorna kommer med största sannolikhet att öka, och detta samarbete kan förutses komma att gälla forsknings- och utvecklingsprojekt av en omfattning, som erfordrar samordning av de tekniska högskolornas resurser inom vissa ämnesområden. Den för Lunds tekniska högskola (LTH) lämpligaste organisationen måste därför vara den som möjliggör att högskolan kan fungera som en självständig enhet, vilket också ger största möjliga effektivitet åt den tekniska forskningen och utbildningen.

Det har under senare år ofta framhållits och alltmer stått klart, att nuvarande struktur hos svenska universitet och högskolor — vid internationell jämförelse mycket små institutionsenheter — inte erbjuder tillräckliga möjligheter för konkurrenskraftig forskning. Det är i detta sammanhang ofrånkomligt att de tekniska högskolorna i likhet med industrin måste söka lösa uppkomna strukturproblem med rationalisering, och detta kan endast genomföras med ett långtgående samarbete mellan de tekniska högskolorna. Det samarbete på planeringsområdet, som nu äger rum i universitetskanslersämbetets tekniska fakultetsberedning, är värdefullt och bör utvidgas och fördjupas ytterligare. På planeringssidan bör således huvudvikten läggas på samverkan på riksplanet — mellan de tekniska högskolorna — och inte på det regionala planet, d. v. s. mellan läroanstalter inom samma universitetsort. Samverkan inom universitetsorten bör huvudsakligen gälla forskningssamarbete, samordning av högre utbildning och samordning av rutinartade förvaltningsuppgifter som exempelvis lokaler, laboratorier, kassa och redovisning.

Samordningen på planeringssidan är en för den högre tekniska forskningen och utbildningen så väsentlig och angelägen uppgift att möjligheterna att underlätta och rationalisera denna måste få stor betydelse för bedömningen av LTH:s framtida organisatoriska ställning. Denna upp-

fattning pekar klart mot att LTH måste ges en stark ledning och möjlighet att agera som självständig enhet.

Det bör också framhållas, att LTH med sina sex sektioner och för närvarande omkring 50 professurer och laboraturer utgör en så stor enhet av speciell beskaffenhet att en inkorporering av högskolan i universitetsorganisationen skulle medföra ökad komplexitet för arbetet inom den gemensamma förvaltningen, samtidigt som risker för ett mera byråkratiskt arbetssätt uppstår.

Den av departementschefen föreslagna samordningen kommer också att innebära, att LTH blir satt på undantag i jämförelse med andra tekniska högskolor i landet, eftersom kompetensskillnad mellan skolenheterna med största sannolikhet kommer att uppstå. En sådan utveckling är på intet sätt önskvärd.

Mot bakgrund härav förordar vi att LTH även framdeles skall ha en ställning som en från universitetet fristående enhet men med en organisationsform i övrigt som i största möjliga utsträckning medger en långtgående samverkan.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,
att riksdagen måtte besluta

1. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t vid utarbetande av statsverkspropositionen för budgetåret 1969/70 måtte beakta vad i motionen anförts om behovet av ökat antal högre tjänster vid tekniska högskolan i Linköping och

2. att tekniska högskolan i Lund även framdeles skall ges en fristående ställning i förhållande till Lunds universitet.

Stockholm den 2 maj 1968

Gunnar Wallmark (h)

Gunvor Stenberg (h)

Nr 948

Av herrar **Eskilsson** och **Sveningsson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 88, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

(Lika lydande med motion nr 1206 i Andra kammaren)

Stockholm den 2 maj 1968

Carl Eskilsson (h)

Ragnar Sveningsson (h)
